

Poslanci v čele s Markem Bendou prosazují množství výjimek, které podkopávají účinnou regulaci lobbingu

6.11.2024 - | Transparency International ČR

Po více než dvou dekadách diskusí se v Česku blíží do svého cíle legislativní proces, který by vytvořil jasná pravidla pro lobbing. Jedná se o soupis základních standardů pro výkon této činnosti, který existuje v mnoha zemích světa. Lobbing by měl podle nového zákona probíhat více transparentně a lobbisté by měli o své činnosti pravidelně reportovat.

Minulý týden prošel návrh zákona o regulaci lobbování debatou v rámci druhého čtení v Poslanecké sněmovně. Již tento týden budou poslanci Ústavně-právního výboru a v blízké době i celé sněmovní plénum hlasovat o tom, jak má regulace v praxi vypadat. Bohužel drtivá většina poslaneckých pozměňovacích návrhů vede k změkčení až vyprázdnění návrhu zákona.

Mezi tři nejvýznamnější návrhy, které nepochybně zasáhnou negativně dopady předpisu v praxi, patří:

- vyjmutí územně samosprávných celků, jejich firem a organizací, které je zastupují z působnosti zákona,
- taktéž vyjmutí asistentů zákonodárců (Sněmovna a Senát) z působnosti, a
- de facto vyprázdnění celé podstaty registru lobbistů a jejich kontaktů s lobbovanými u vládních návrhů zákonů.

Samosprávy patří mezi lobbisty

„Vyčlenění jakékoliv lobbistické aktivity územně samosprávných celků, a to včetně jejich zaměstnanců nebo organizací, které je zastupují, by se dotkla desítek tisíců volených i nevolených představitelů měst a obcí. Jedná se o nesystémovou výjimku,” upozorňuje Monika Krejčí expertka TI na oblast lobbingu.

Nad jejich snahami ovlivnit legislativu by tak nebylo možné provádět jakoukoliv veřejnou či mediální kontrolu. Přitom instituce jako Svaz měst a obcí ČR či Asociace krajů ČR samy výslovně deklarují lobbing jako své poslání. Klademe si proto otázku, proč by se snaha vnést světlo do této oblasti neměla týkat i jich samotných?

Asistenti otevírají prostor pro obcházení zákona

Další pozměňovací návrh vládní koalice míří k vyjmutí asistentů poslanců a senátorů jakožto lobbovaných osob. V důsledku by tak lobbisté v budoucnu nemuseli informovat o své komunikaci vůči asistentům poslanců a senátorů. Tím se otevírá příležitost, jak zákon jednoduše obcházet, a jak se reportingu lobbistických činností zcela vyhnout.

„Je absurdní, aby lobbisté museli transparentně vykazovat svoji komunikaci s poslanci a senátory, ale nemuseli napsat ani čárku o tom, co komunikují směrem k asistentům poslanců a senátorů. Pokud budou chtít obě strany svou komunikaci utajit, využijí

jednoduše asistenta coby prostředníka, přičemž činnost asistentů v Parlamentu dnes nepodléhá žádným pravidlům a povinnostem,” říká právník Lukáš Kraus z Rekonstrukce státu.

Bez zahrnutí asistentů poslanců a senátorů bude zákon neúplný. Na úrovni Evropského parlamentu byli po dvou letech od přijetí zákona regulujícího lobbying nakonec zahrnuti i asistenti, protože jde o klíčové spojky poslanců. Ve Velké Británii dokonce vznikl registr asistentů poslanců, právě s odkazem na to, že i oni mohou být ovlivňováni různými zájmovými skupinami.

Lobbying navazující na připomínky je stále lobbyingem. Je třeba zdůraznit, že poskytnutí výjimky z povinnosti reportovat lobbistické aktivity v případech, kdy přecházejí nebo navazují přímo na připomínky podané danou organizací v rámci mezirezortního připomínkového řízení, zcela popírá realitu celého legislativního procesu a všech momentů, které lze lobbyingem ovlivnit.

S tím spojený pozměňovací návrh předsedy poslaneckého klubu ODS Marka Bendy, který chce umožnit vstup do vládní elektronické knihovny připravované legislativy (eKLEP) kterémukoliv lobbistovi, v praxi podrývá podstatu registru lobbistů, kde se na jednom místě mají scházet kompletní informace o legislativním lobbování v této zemi.

V případě schválení těchto návrhů je otázkou, jaké informace v registru vůbec zůstanou. Zároveň nelze pominout ani to, že návrh Marka Bendy neposkytuje ani kritické zhodnocení, zda je vládní infrastruktura schopna tak razantní nárůst uživatelů knihovny pojmout.

Nad to nadále zůstává nejasné, zda bude mít Ministerstvo spravedlnosti dostatek kapacity a rozpočtových prostředků k efektivní kontrole dodržování nového zákona a potenciálnímu uplatňování sankčních mechanismů.

Výjimky mohou zničit přínos zákona

Děravý zákon o regulaci lobbování nepovede ke zvýšení transparentnosti legislativního procesu, natož ke zvýšení reputace lobbistů, kteří dělají svou práci poctivě a čistě. Hrozí, že se opět dostaneme do situace, kdy přijmeme nekvalitní legislativu, jen aby Česko dosáhlo na evropské dotace, v tomto případě z Národního plánu obnovy (NPO).

Přitom existuje stále naděje na rozumnou podobu zákona, pokud se uvedené problematické body odstraní. Některé úpravy poslanců, jako např. zahrnutí parlamentního lobbyingu ze strany zástupců státních firem, vyloučení členů poradních orgánů vlády z definice lobbovaného, ochrana osob z lidskoprávních důvodů či omezení administrativy lobbistů jdou dobrým směrem. Celkový dojem však kazí právě návrhy na plošné výjimky.

Proto apelujeme na poslankyně a poslance, aby přijali kvalitní legislativní normu bez výše zmíněných změn. Jen tak vykročíme správným směrem k efektivní regulaci a profesionalizaci lobbyingu v Česku.

Lobbying je v demokracii legitimní činností, která zprostředkovává zájmy směrem k těm, kteří rozhodují o věcech veřejných. Měl by však probíhat co nejvíce transparentně, čímž se zužuje i prostor pro potenciální korupci, klientelismus a další nezákonné praktiky.

<https://www.transparency.cz/poslanci-v-cele-s-markem-bendou-prosazuji-mnozstvi-vyjimek-ktere-podkopavaji-ucinnou-regulaci-lobbyingu>